

# IT og mundtlighed

Af Birgitte Munk



Birgitte Munk underviser i engelsk, dramatik og idræt på Silkeborg Amtsgymnasium, hvor hun desuden er datavejleder. Hun er Gymnasie-IT vejleder og arbejder med at udvikle IT-undervisningsmateriale for bl.a. Gymnasie-IT.

[bm@silkeborg-gym.dk](mailto:bm@silkeborg-gym.dk)

<http://birgitte.munk3.person.emu.dk>

## IT og mundtlighed

Det er ikke til at komme uden om – reformen er over os! Forberedelsen til dannelse af studieretninger og arbejdet med bl.a. de ”nye” fag i grundforløbet er i fuld gang, og selv om vi vender hovedet væk, når vi går forbi, kan vi mærke reformspøgelset pruste os i nakken, og vi ved, at inden længe kommer udkastet til læreplaner, og så er det ikke længere et spøgelse men en håndgribelig størrelse, vi har med at gøre. Næste års arbejde kan ikke undgå at blive præget af planlægning og tanker om ændrede vaner og nye måder at gribe undervisningen an på. Det blir nu nok ikke så slemt endda, men der blir nok at gøre, og jo mere kendt og anvendeligt stof, vi kan have i posen, når skoleåret 2005/2006 starter, jo mere energi kan vi kanalisere over på de områder, hvor

vi er mere på gyngende grund. Tanker som disse gik gennem min hjerne, da jeg i indeværende skoleår startede engelskundervisningen med min nye 1.g. mat. På min skole arbejder vi med virtuelle forløb ud fra en grunddrømme, som hedder: alle klasser skal have et virtuelt forløb i alle fag, som svarer til 2 ugers undervisning i faget. Modellen har en indbygget elastik, og jeg havde i år bestemt mig til, at jeg i stedet for et langt forkromet forløb, ville lave kortere forløb, som dels skulle træne eleverne i nyttige it-kompetencer (jeg stod også for en stor del af klassens it-grundkursus), dels skulle gøre dem bedre til mundtlig fremlæggelse (sammen med andre klasser havde jeg forsøgt at holde skruen i vandet igennem utallige halv- og hel-dårlige PowerPoint-shows), og endvidere – naturligvis – skulle træne deres mundtlige sprogfærdighed. De it-kompetencer vi skulle udvikle var først og fremmest: informationsøgning via Internettet, billedbehandling, kommunikation via konferencer på skolens Intranet (vi har et FirstClass system), samt fremlæggelsesværktøjer som f.eks. PowerPoint. I det følgende vil jeg beskrive tre forløb, som jeg har gennemført i efteråret 2003, og som alle findes på min hjemmeside <http://birgitte.munk3.person.emu.dk>

## Roy Lichtenstein

Jeg startede i slutningen af august med at give 1.æ, som klassen hedder, en billedanalyse-opgave, hvor de skulle arbejde parvis med analyse af et billede af maleren Roy Lichtenstein, som var aktuell med en udstilling på Louisiana. De skulle selv vælge et billede på baggrund af en Google billedsøgning, og de skulle desuden komme med

## IT i undervisningen

biografiske oplysninger, definition af 'pop-art', samt svare på spørgsmålet om, hvorfor Roy Lichtenstein var interessant netop da. Der var krav om, at informationssøgningen skulle foregå via Skoda (som havde været nede, da de i it-grundkurset skulle lære at arbejde med den – det er jo den slags ting, som sker!), altså Encyclopedia Britannica og Infomedia. Grunden til at jeg valgte Roy Lichtenstein – ud over aktualiteten – var, at eleverne om ikke andet kunne arbejde med hans billeder ved hjælp af redskaber fra deres billed-arbejde i grundskolen, men jeg udstyrede dem desuden med et billedanalyse-papir, som de skulle tage udgangspunkt i. I parentes bemærket viste det sig ikke helt overraskende, at størstedelen af pigerne valgte billeder, som de kunne lave en historie ud fra (grædende blondiner, par som tydeligvis havde en konflikt), mens drengene var mere optaget af andre temaer. Eleverne viste billeder på storskærm ved hjælp af projektor, hvilket også gav anledning til en snak om billedformater på Internettet, deres anvendelighed på skærm osv. Diskussionen i klassen om "Art" bag efter var naturligvis tøvende, men ikke så helt tosset endda.

### WebQuest

Næste forløb var en WebQuest, og lad det være sagt med det samme: jeg elsker WebQuests. Formen er utrolig velegnet til at lade eleverne arbejde uden alt for meget spildtid med ørkesløs søgning på Internettet, samtidig med at de bliver stillet overfor faglige krav, og deres indlevelsesevne i "rollespillet" virker engagerende for dem (og tiltaler dramalæreren i mig – jeg har også dramatik som fag). WebQuesten som model er beskrevet mere udførligt et andet sted her i bladet.

Arbejdet med søgning og "fordøjelse" af informationer er i disse elektroniske tider

blevet en vigtig del af en engelsk-lærers undervisning – ikke mindst ved projektundervisning – og hvor vi, før mediet blev så almindeligt, kun oplevede, at de dygtigste, flittigste og oftest mest kritiske elever brugte fyldige mængder af sekundær litteratur til deres opgaveskrivning, kan vi nu være sikre på at alle elever har været på nettet og finde et eller andet. Det er utrolig svært at få dem til at være kritiske, og meget ofte oplever man, at til trods for at de får en liste med fine og fyldige links, så kaster de sig over deres yndlingssøgemaskine Google stort set med det samme, og deres kritiske sans overfor det, de finder, er mildest talt svær at få øje på.

Med 1.æ skulle det naturligvis blive anderledes, og jeg startede ambitiøst med at præsentere dem for en WebQuest med emnet "Vivisection" – et emne, som jeg før har brugt i undervisningen, og som jeg vidste kunne inspirere eleverne til at luften deres personlige (og meget følelsesladede) synspunkter – altså sætte godt gang i diskussionen på engelsk. Jeg valgte at lade dem arbejde i grupper på 4 og lade dem vælge én til at fremlægge – der var altså mulighed for de usikre til at putte sig lidt, men der var også mulighed for alle til at deltage i diskussionen i plenum. Hver gruppe blev tildelt en yderst fiktiv men navngiven person, som de skulle repræsentere ved en efterfølgende paneldiskussion (jeg sendte bævende tanker ud i æteren med undskyldninger til mine fiktive personer – tænk hvis de fandtes i virkeligheden!); alle personer havde tilknytning til en virkelig institution, forretning, bevægelse eller forening, som eleverne kunne finde oplysninger om på nettet. Det var hensigten, at eleverne, samtidig med at de arbejdede med at omsætte informationer til deres eget sprog, igennem billeder og tekst skulle få et lille indtryk af dele af det engelske samfund (også så vigtige sider af

## IT i undervisningen

kulturlivet som den lokale pub og beagle-klubben!). Desuden skulle de producere et PowerPoint-show, hvor de kunne bruge billeder og tekst til at videregive deres indtryk af figuren og hans eller hendes baggrund – og der var konkrete krav til udformningen af deres show. Som afrunding på forløbet læste vi på klassen en tekst om alternativer til dyreforsøg brugt til testning (ingen i klassen havde fundet materiale om lige netop det), og vi havde den nødvendige snak om internet-sites, deres holdninger og værdi som kildemateriale. Alle PPT-shows havde været en tur i en dertil indrettet underkonference og var blevet rettet sprogligt af mig, og hver gruppe fik afslutningsvis en evaluering af deres fremlæggelsesmateriale – diasshowet + deres mundtlige præsentation.

### School shootings

I næste forløb (november/december) valgte jeg at slippe eleverne løs på nettet igen, dog efter at jeg havde sikret mig, at der var tilgængeligt materiale. Vi læste nogle tekster om de forfærdelige hændelser med vold på skoler hjemme og i udlandet, som jo af mange grunde optager eleverne meget. Opgaven var så at vælge en bestemt begivenhed, som de gerne ville fortælle resten af klassen om, og de fik besked på at søge hjemme (alle har internet-adgang) og vælge, hvad de ville arbejde med. Ud fra emnevalget dannede vi grupperne, som var på 2-3 personer, de fik et papir med repetition af kravene til deres PPT-præsentation (+ anbefalinger om, at være opmærksomme på billedfil-formater), og de fik besked på at være på vagt over for ”weird homepages” (dem var der nemlig en del af!). Det virkede godt, synes jeg. Emnet var velegnet, og eleverne var gode til at finde både facts og billeder, som fik de andre til at leve med og interessere sig for deres kammeraters fremlæggelser, som i øvrigt for de flestes ved-

kommende var flydende og velforberedt og med PPT-showet som en god hjælp. En enkelt gruppe lavede en fremlæggelse på grundlag en mystisk satanistisk hjemmeside, som ved hjælp af matematiske figurer og ”videnskabelige” teorier om stråling og den slags serverede os for årsagerne til volden på de amerikanske highschools, og den vil nok blive husket, når vi fremover snakker om net-kildekritik! Vi rundede forløbet af med at arbejde med endnu en tekst om børn, der skyder børn, og naturligvis med en diskussion om årsager og om mulige metoder til at reducere antallet af voldsepisoder i skolerne, og eleverne var dygtige til at inddrage de forskellige episoder, som vi var blevet præsenteret for.

### Det var det første halve år!

Og det var jo nærmest et grundforløb! Det var jo ikke sådan, at vi sad med øjnene klistret til skærmen hele tiden – vi nåede også både at læse noveller og digte og arbejde med grundlæggende grammatik. En del af elevernes arbejde foregik udenfor timerne (og det er jo så det, vi kalder ”virtuelt arbejde”), og de lærte undervejs at bruge skolens conferencesystem – Intranettet - hensigtsmæssigt. Der var ingen af eleverne der var sure over ”al den it” (jo, der var måske en enkelt – de andre turde nok ikke sige det højt!), og faktisk var læreren godt tilfreds – også selvom hun havde travlt - og hun lærte meget om virtuelle forløb i praksis.

Når jeg ser tilbage på dette travle halve år kan jeg opregne nogle gode råd til mig selv og andre, som måske vil bruge mit arbejde som inspiration.

### Det vigtigste jeg har lært er:

1. **Det skal være klar snak** - eleverne skal på forhånd have klar besked om processen, opgaven (faglige og formelle (IT-) krav)) og slutproduktet.

- 2. Alle links skal være efterprøvet** – det er banalt, javist, men det er nødvendigt, for den frustration, der følger med det kendte skærbillede ”Siden er ikke tilgængelig, prøv....” er bare tung at danse med. Sender man eleverne ud i en åben netsøgning (som f.eks. i School Shooting-forløbet), skal man være sikker på, at der er nemt tilgængeligt materiale at finde.
- 3. Det er vigtigt at give respons.** Når forløbet er i gang, skal eleverne have hurtige svar på deres henvendelser via konferencer, chat eller e-mail. Alle produkter skal ”afleveres”, rettes sprogligt og have en kommentar med på vejen. Ellers får eleverne en fornemmelse af, at de kan lave hvad som helst, bare det er på engelsk.
- 4. Det er vigtigt at tænke på progression.** At tænke på faglig progression er der ikke noget nyt i, og vi er vant til at stille stigende formelle krav til elevernes opgaveskrivning, men for mig har det været sundt også at have fokus på, hvordan deres it-kompetencer udvikler sig. Jeg er også blevet bedre til at stille stigende krav til deres mundtlige fremlæggelser ved at lære dem at fokusere på, hvordan de anvender PowerPoint.

### Reformen igen

Naturligvis er det kun gætterier, men det kan da ikke være helt galt, når man sammenholder kommissorium for læreplan-grupperne med de oplysninger, vi har fået på reformmøderne i løbet af de sidste måneder – det er noget i den stil, vi kan lave, når vi skal undervise på grundforløbet i engelsk (og så er der jo lige Almen Sprogforståelse, Almen Studieforbereelse, mentor-samtaler + alt det andet), hvis vel og mærke It skal integreres løbende i undervisningen. Emnerne kan variere alt efter aktualitet og egnethed til tværfagligt samarbejde

(man kunne f.eks. nemt forestille sig tværfaglige små-projekter, som handler om billedanalyse eller om emner som f.eks. dyreforsøg). Det er derfor min hensigt i det kommende skoleår at udarbejde og afprøve lignende småforløb, og gerne med udvidet anvendelse af Internettets righoldige lagre af video- og lydfiler, så ”lytte”øvelser bliver en del af forløbene – her er et par eksempler:

### The Growth of a Nation

Igen handler det om 1.æ (måske føler de sig alligevel plaget!), og denne gang var det starten på et tværfagligt projekt mellem historie og engelsk om USA, som vi netop er blevet færdige med. Inspireret af en geografi-kollega og dygtig it-mand gik vi i gang med at søge efter historiske kort på Internettet, og vi faldt over en 10 minutters video (som egentlig bare er en masse kort lagt oven i hinanden + en indtalt kommentar) med tilhørende ’timeline’, som lige netop dækkede den periode, vi ville arbejde med – fra Uafhængigheden og frem til Borgerkrigen. Eleverne så videoen via det link, vi gav dem; teknikken virkede overraskende nok, og de kunne spole tilbage, lytte, høre igen, og arbejde med videoen hjemme, hvis de havde behov for det. På grundlag af videoen havde vi skrevet egnede emner og begivenheder ned på et ark, som vi præsenterede dem for, og hermed havde de grundlaget for deres emnevalg. De havde desuden arbejdet med perioden i historie og havde altså også deres historie-bog (livrem og se-ler!).

### Speeches

Et andet forløb, som jeg har i bedding, er et forløb med analyse af taler, som findes i video-udgave på Internettet. Det optimale er nok at lave et forløb i en 3.g, hvis man vil gå i dybden med analysen, for det er svært stof, men man kan fint forestille sig at

## IT i undervisningen

bruge berømte og aktuelle taler i et forløb på et andet niveau. Der er mange – specielt amerikanske - sites, hvor man kan finde lydfiler med uddrag af berømte personers udtalelser, og såmænd også berømte film-taler, samt hele taler som f.eks. ”Ich bin ein Berliner” og ”I have a Dream”. Et udkast til et forløb findes på min hjemmeside.

Mht. Lyd-, musik- og video-filer kan man naturligvis rende ind i store copyright – problemer, så indtil videre er den bedste mulighed her at bruge links til ”gode” sider. Det kan give tekniske problemer, og det stiller krav til internet-forbindelsen og til maskinerne (f.eks. om nødvendigt software og mange RAM), men det er godt, når det virker! I øvrigt er det faktisk blevet tilladt at bruge udsendelser fra BBC, CNN og andre nyhedstjenester og TV-kanaler i undervisningen; en liste over disse kan findes på adressen: [www.copydan.dk/25tv](http://www.copydan.dk/25tv)

### Videoproduktion

En anden mulighed, som heller ikke kun er fremtidsmusik, er video-produktion, som ”projekt-modning” (appetitvækker) og/eller elev-produkter. Når vi fokuserer på mundtlig udtryksfærdighed, er fremlæggelser for øjet som hjemmesider og skriftlige afleveringer ikke relevante (selv om hjemmesider naturligvis kan forsynes med lyd-filer), men mundtligheden kan udmærket tilgodeses ved en Windows Movie Maker-produktion, selv om det endelige produkt ikke er ”det levende ord”. Programmet findes på maski-

ner med Windows XP, og det er ikke svært at arbejde med. Har man et godt digitalt videokamera, kan man få produktioner af en rimelig høj teknisk kvalitet, men det kan også lade sig gøre at bruge de små, billige ”web-cams” til elevproduktioner (hvor eleverne godt kan se bort fra en halvdårlig billedkvalitet, hvis bare de kan se sig selv!), og så er det nemt at optage egen tale og indsætte billeder og tekstmateriale/rulle-tekster. Andre fordele er, at man nemt kan redigere i sin produktion, og at produktet kan brændes på en CD (på nyere maskiner, er der oftest en CD-brænder indbygget), tages med og afspilles på andre maskiner, som har nogle af de gængse (gratis) afspilningsprogrammer; en Movie Maker-produktion fylder meget og er ikke egnet til filvedhæftning. Det lyder som en rigtig tidsrøver, hvor arbejdet med teknikken fylder mere end det sproglige udbytte – og det er det måske også. Det vil nok være nødvendigt at arbejde inden for snævre tidsrammer (med hjemmearbejde), hvis nørderne også skal lære noget engelsk!

### Videndeling

Denne artikel var dels ment som en inspiration, og dels som en opfordring til samarbejde og udveksling af idéer. På mit gymnasium har vi heldigvis en konsensus om at hjælpe hinanden og om at udveksle idéer og materiale – dejligt, hvis dette samarbejde også i højere grad kan blive tværgymnasialt, når vi nu har mediet til det. ◆